

ADVIES VOORONTWERP WAPENHANDELDE- CREET

Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

W www.serv.be – T +32 2 209 01 11 – E info@serv.be

Adviesvraag	Voorontwerp van decreet tot regeling van de in-, uit-, doorvoer en overbrenging van militaire goederen, civiele vuurwapens, essentiële onderdelen en munitie
Adviesvrager	Matthias Diependaele - Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management
Ontvangst adviesvraag	24 december 2025
Decretale opdracht	SERV-decreet 7 mei 2004 art. 20 (SAR-functie)
Kennisgeving raad	2 februari 2026
Contactpersoon	Wim Knaepen wknaepen@serv.be

De heer Matthias DIEPENDAELE

Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management

Martelaarsplein 19

B-1000 Brussel

Adviesvraag voorontwerp van wapenhandeldecreet

Mijnheer de minister-president

U vroeg de SERV op 24 december 2025 om advies over het voorontwerp van decreet tot regeling van de in-, uit-, doorvoer en overbrenging van militaire goederen, civiele vuurwapens, essentiële onderdelen en munitie.

De sociale partners kunnen in dit dossier niet tot consensus komen. Hierna vindt u het standpunt van VERSO, ACV, ABVV en ACLVB met een oplistings van risico's op vlak van mensenrechten en internationaal humanitair recht. Anderzijds vindt u een insteek van UNIZO en VOKA.

Hoogachtend

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Frank Beckx
voorzitter

Verdeeld Advies

1. Standpunt VOKA en UNIZO

De actualisatie van het wapenhandeldecreet is een stap in de goede richting. Ze houdt rekening met de gewijzigde geopolitieke context en sluit aan bij de doelstellingen van het Vlaams Defensieplan, dat inzet op een versterking van de defensiecapaciteit en een robuuste industriële basis. Tegelijk weerspiegelt het voorontwerp de realiteit van de Vlaamse defensie-industrie, waarin internationale samenwerking en export essentieel zijn voor schaal, innovatie en competitiviteit.

Daarnaast draagt de modernisering bij aan een vereenvoudiging en rationalisering van de vergunningsverplichtingen, met aandacht voor proportionaliteit en rechtszekerheid. Door sterker aan te sluiten bij Europese kaders en het vermijden van gold plating, wordt gewerkt aan een gelijk speelveld voor ondernemingen in de defensie-industrie binnen Europa. Dit is essentieel om Vlaamse bedrijven toe te laten volwaardig deel te nemen aan Europese samenwerkingsverbanden en zo bij te dragen aan zowel veiligheid als economische meerwaarde.

Op onderstaande punten expliciet voorzien we nog een reactie:

- Artikel 13, 3de lid van het voorontwerp regelt de vrijstelling van vergunningen voor de overbrenging van militaire goederen conform artikel 4.2 a) tot en met d) van richtlijn 2009/43. De vrijstellingen zijn daarbij geformuleerd op een automatische wijze, d.w.z. dat de mogelijkheid tot vrijstelling niet langer door de Vlaamse regering moet worden toegekend zoals thans bepaald in artikel 17 van het huidige wapenhandeldecreet. In het verlengde daarvan is ook geen voorafgaande machtiging meer vereist conform artikel 9, §7 van het voorontwerp. De bedoeling is minder risicovolle transacties met een specifiek oormerk dan wel met betrouwbare partners van de vergunningsplicht/voorafgaande machtiging uit te sluiten.

VOKA en UNIZO merken op dat de actualisatie van het wapenhandeldecreet kadert in het aanpassen van de regelgeving aan een gewijzigde geopolitieke en economische realiteit. Het decreet vond zijn oorsprong in een periode waarin veiligheid en stabiliteit in Europa grotendeels als vanzelfsprekend werden beschouwd. Vandaag is die context

fundamenteel veranderd, wat gerichte stappen vereist om de veiligheid van het land en de regio te versterken. In die zin vormde het bestaande wapenhandeldecreet een hoge drempel voor de ontwikkeling van een robuuste industriële defensiebasis in Vlaanderen. Net als in andere Vlaamse sectoren is export immers essentieel om schaal, innovatie en groei mogelijk te maken. Voor VOKA en UNIZO zijn de bestaande uitzonderingen zonder vergunningsplicht, zoals voorzien in artikel 13, daarom belangrijk.

- De globale en individuele vergunning voor de overbrenging en uitvoer van defensiegerelateerde producten worden geregeld in artikel 15 en 16 van het voorontwerp. Artikel 18 bepaalt dat de Vlaamse regering aanvragen van vergunningen voor uitvoer- of doorvoer toetst aan de criteria van het gemeenschappelijk standpunt 2008/944/GBVB. Artikel 20 introduceert ook voor de globale of individuele overbrengingsvergunning een toetsing aan de criteria van het gemeenschappelijk standpunt 2008/944/GBVB, als geweten is dat het eindgebruik van de goederen zich uiteindelijk niet in EER-landen of Zwitserland zal situeren. Slechts ingeval dat er een duidelijke bedreiging bestaat dat de goederen in kwestie een andere bestemming krijgen dan aangegeven of dat de goederen een bedreiging vormen voor de openbare orde of veiligheid, kan de Vlaamse regering een overbrengingsvergunning weigeren zonder toetsing aan de criteria.

VOKA en UNIZO stellen vast dat de uitbreiding van de verplichting, zoals voorzien in artikel 28, om bij een globale of individuele vergunningsaanvraag alle beschikbare informatie over de eindgebruiker en het eindgebruik mee te delen tot op het moment van de beslissing, en dit niet alleen voor uitvoer en doorvoer maar ook voor invoer en overbrenging, een duidelijke verstrenging van het bestaande kader vormt. Deze verplichting gaat verder dan wat noodzakelijk is en legt bijkomende administratieve lasten op die heel wat werk vergen om conform te worden gebracht.

Daarnaast wekt deze uitbreiding de indruk dat de controlesystemen van andere Europese lidstaten onvoldoende worden vertrouwd, wat moeilijk te rijmen valt met de afspraken binnen de Europese Unie inzake wederzijds vertrouwen en collectieve verantwoordelijkheid in het kader van de gemeenschappelijke defensie. Om de collectieve verdediging geloofwaardig en effectief te kunnen uitvoeren, is het essentieel dat deze Europese afspraken ook worden weerspiegeld in de regelgeving en dat wetgeving bijdraagt aan, in plaats van afbreuk doet aan, een coherente en gezamenlijke Europese defensiebenadering.

- Algemene vergunningen, geregeld in artikel 14 van het voorontwerp, verlenen rechtstreeks toestemming aan op hun grondgebied gevestigde leveranciers die aan de met de overdrachtsvergunning verbonden voorwaarden voldoen, voor de overbrenging respectievelijk uitvoer naar andere EU-lidstaten respectievelijk extra-EU samenwerkingspartners van defensiegerelateerde producten die in de algemene vergunning gespecificeerd worden. De algemene vergunningen kunnen gebruikt worden voor gespecificeerde defensiegerelateerde producten, ordehandhavingsmateriaal of productcategorieën en welbepaalde categorieën van afnemers, die in de algemene vergunning bepaald worden (artikel 14, §3 van het voorontwerp). De Memorie geeft aan dat het systeem van algemene vergunningen wordt uitgebreid omdat zij voor transacties met een lager risico een flexibeler alternatief bieden waarbij de nadruk ligt op controle en toezicht achteraf. Dit moet toelaten om de samenwerking met betrouwbare partners – zoals die verbonden aan EU- en NAVO-projecten – maximaal te faciliteren. De algemene vergunning geldt in het voorontwerp bovendien niet langer alleen voor de overbrenging maar ook voor de uitvoer in het kader van samenwerkingsverbanden met diverse partnerlanden.

VOKA en UNIZO merken op dat samenwerking met partnerlanden essentieel is in een defensie-industrie die vandaag functioneert via globale en sterk geïntegreerde waardeketens. Vlaamse bedrijven kunnen daar momenteel nog onvoldoende op aanhaken, onder meer door administratieve drempels en beperkingen in het vergunningenkader. Dat ondermijnt niet alleen hun positie in internationale defensieprogramma's, maar heeft ook gevolgen voor de strategische autonomie, veiligheid en geloofwaardigheid van Vlaanderen en Europa binnen EU- en NAVO-verband. Het faciliteren van samenwerking met betrouwbare partnerlanden via algemene vergunningen is daarom noodzakelijk om Vlaamse ondernemingen volwaardig te laten deelnemen aan internationale projecten en zo bij te dragen aan collectieve veiligheid en defensiesamenwerking.

2. Standpunt VERSO, ACV, ABWV en ACLVB

Aanbeveling 1: Grondregel mensenrechten en internationaal humanitair recht

Vertrek voor internationale, regionale en nationale regelgeving omtrent wapenhandel vanuit een grondregel wat betreft mensenrechten en internationaal humanitair recht. Daarbij expliciet vermelden: "De regelgeving moet geval per geval verzekeren dat een internationale wapentransfer niet wordt toegestaan als er een substantieel risico bestaat dat de wapens zullen worden gebruikt om ernstige schendingen van mensenrechten of van het internationaal humanitair recht te plegen of te faciliteren." Deze "Gouden Regel" dient als uitgangspunt voor een effectieve controle op transfers van conventionele wapens. De waarschijnlijkheid dat een internationale wapentransfer gebruikt zal worden om ernstige mensenrechtenschendingen te plegen of mogelijk te maken moet rigoureus beoordeeld worden en wanneer het risico substantieel is mag de transfer niet worden toegelaten.

Met betrekking tot de voorgestelde versoepelingen voor EU-landen, dient benadrukt dat sommige EU-lidstaten een ander exportbeleid voeren in functie van hun buitenlandbeleid. Landen als Duitsland blijven bijvoorbeeld op grote schaal militaire goederen uitvoeren naar Israël, op een moment dat internationale instanties vaststellen dat er duidelijk sprake is van (een risico op) oorlogsmisdaden, misdaden tegen de menselijkheid en genocide. Door de controle op het eindgebruik feitelijk uit te besteden aan landen als Duitsland, dreigt Vlaams militair materieel alsnog via een omweg in Israël terecht te komen, wat onverenigbaar is met de Vlaamse verplichtingen onder het Wapenhandelsverdrag en met de beperkende maatregelen tegenover Israël die op 15 oktober 2025 van kracht werden.

Aanbeveling 2: Versoepeling alleen mogelijk na toetsing

We kunnen in het kader van de Vlaamse Innovatie en Industriestrategie enkel versoepelingen voor laagrisicotransacties toelaten wanneer er geen onverantwoorde risico's zijn. Art. 20 bevat een opmerkelijke passage: "De Vlaamse Regering kan beslissen om de aanvraag van een overbrengingsvergunning niet te toetsen aan de criteria, vermeld in artikel 2 van het gemeenschappelijk standpunt 2008/944/GBVB, als de transactie geen duidelijke bedreiging vormt voor mensenrechten, vrede, veiligheid en stabiliteit." Dit impliceert met andere woorden een marginale toetsing op basis waarvan vervolgens beslist wordt of

een toetsing aan de criteria nodig is. Dit is niet nader omschreven: wat betekent dit precies? Wat is een “duidelijke bedreiging”? Hoe verschilt een “duidelijke bedreiging” van een “substantieel risico”? Hoe wordt het verschil met een “onduidelijke bedreiging” vastgesteld? Waaraan wordt dit getoetst? Ook het woord “transactie” lijkt ongelukkig gekozen wegens beperkend. Kortom, de bepaling in artikel 20 die toelaat om aanvragen niet te toetsen wanneer er geen “duidelijke bedreiging” is, is juridisch vaag en gevaarlijk, deze passage moet geschrapt.

Aanbeveling 3: Transparantie en rapportering behouden

Artikel 13 schrapt de vergunningsplicht in tal van gevallen, waardoor controle, zichtbaarheid en rapportering volledig verdwijnen. Dit is ongezien in de EU en onverenigbaar met de verplichtingen onder het VN-Wapenhandelsverdrag.

De beschikbare instrumenten zoals algemene en globale vergunningen hebben nu reeds een grote negatieve impact op effectieve controle en transparantie, en volstaan ruimschoots om een versoepelde intra-Europese samenwerking toe te laten.

De Vlaamse overheid is juridisch bindende verplichtingen aangegaan onder het VN-Wapenhandelsverdrag, die o.a. een robuuste controle op effectief eindgebruik met zich meebrengen en die ten allen tijde gerespecteerd moeten worden. Een Wapenhandelsdecreet dat het niet mogelijk maakt om de verboden uit het VN-Wapenhandelsverdrag in de praktijk te brengen kan aangevochten worden voor de rechtbank. Het verwaarlozen van de controle op het eindgebruik is dus niet de manier om een stabiel kader en een level playing field voor de industrie te voorzien.

We willen de Vlaamse regering ook wijzen op een recente beslissing van het Grondwettelijk Hof, dat in december 2025 stelde dat de Vlaamse bepalingen die voorzien in een absolute uitzonderingsgrond op de openbaarheid van bestuur voor informatie inzake de in-, uit-, doorvoer en overbrenging van defensiegerelateerde producten ongrondwettelijk zijn. Met het oog op het versterken van de rechtszekerheid voor de Vlaamse industrie, vragen we om in het nieuwe decreet sterkere waarborgen in te bouwen m.b.t. transparantie en toegang tot informatie.

Aanbeveling 4: Vermijd ongewenste versoepeling en beheer landenlijst zorgvuldig

Het voorontwerp versoepelt de vergunningsstelsels door die vergunningsstelsels met een beperktere controle op eindgebruik (algemene, globale) open te

stellen voor uitvoer naar andere NAVO-lidstaten en landen die lid zijn van het Wassenaar Arrangement. Die soepelere controle gaat veel verder dan wat in het Vlaams Defensieplan voorzien werd binnen de EU met het argument dat voor EU-lidstaten hetzelfde juridisch kader geldt. Er valt te argumenteren dat dit strijdig is met het Wapenhandelsverdrag en het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944. Mogelijks maakt de Vlaamse regering hiermee ook een inbreuk op de EU-bevoegdheden aangaande de gemeenschappelijke handelspolitiek. AANBEVELING: de versoepelde vergunningsstelsels enkel voorzien bij overbrenging.

De vermelde versoepeling voor leden van NAVO en Wassenaar wordt weliswaar ingeperkt. Op verschillende plaatsen wordt melding gemaakt van een landenlijst die de regering opstelt. Er is echter geen enkele nadere bepaling over evaluatie, criteria of toetsing wat deze lijst betreft. Het is evident dat er verschillende NAVO-leden (die geen EU-lidstaat zijn) een wapenexportbeleid voeren dat niet in aanmerking komt voor een soepel regime. De NAVO beschikt niet over gedeelde exportcontrolecriteria met mensenrechtenbescherming zoals de EU. De Verenigde Staten hebben het Wapenhandelsverdrag niet geratificeerd. We vrezen dat een realpolitieke en pragmatische invulling van deze lijst grote gevolgen zal hebben voor daadwerkelijk eindgebruik van Vlaamse wapens en technologie. AANBEVELING: criteria opnemen waaraan deze landenlijst onderhevig is (met als absolute minimum dat het land in kwestie het VN-Wapenhandelsverdrag dient geratificeerd te hebben), waaronder een assessment van het exportbeleid van deze derde landen tegenover de EU criteria; en opname van de wijze waarop de lijst wordt herzien en up to date gehouden.

Art. 14, §2 bepaalt dat de algemene vergunning niet mag gebruikt worden voor definitieve overbrenging als vaststaat dat het eindgebruik plaatsvindt buiten de EU of EER. Maar die regel wordt vervolgens met een hele reeks uitzonderingen uitgehold. Zo is deze niet van toepassing voor alle vormen van internationale samenwerkingsprogramma's. Dit terwijl de huidige praktijk aangaande het 'vaststaan van het eindgebruik' neerkomt op niet verder kijken dan de volgende industriële eindgebruiker. Deze beperking is dus in praktijk inhoudsloos. Vreemd genoeg is er geen gelijkaardige beperking aangaande eindgebruik voor uitvoer.

De mogelijkheid tot een algemene vergunning is niet langer beperkt tot overbrenging (binnen de EU), maar wordt nu ook mogelijk voor **uitvoer** (buiten de EU). Echter op grond van art.14 zien we dat dit niet voor overbrenging geldt als het gaat om eindgebruik buiten de EER. Is dit geen tegenstrijdigheid?

Bij doorvoer zien we dat de vergunningsplicht niet meer geldt voor bevriende landen (enkel nog ad hoc). AANBEVELING: vergunningsplicht behouden voor alle gevallen.

Aanbeveling 5: Definitie van ‘essentiële onderdelen’ aanscherpen zodat niet alleen onderdelen van vuurwapens worden gevat (zie link met eerdere advisering drones)

Art. 14 voorziet ook een uitzondering op de beperking voor "niet-essentiële onderdelen van niet-gevoelige goederen, die de bestemming volledig integreert in zijn eigen product". Maar in de definitie van wat een essentieel onderdeel is wordt dit ingeperkt tot bepaalde onderdelen van vuurwapens. Hiermee krijg je dus zowat alles wat in het Vlaams gewest als onderdeel van militaire goederen wordt geproduceerd uitgevoerd onder een algemene vergunning en zonder beperking op het eindgebruik. In de praktijk wordt de exportcontrole via individuele vergunningen de uitzondering en uitvoer via algemene vergunning (met enkel controle achteraf) de regel. En dit niet enkel binnen de EU maar in praktijk ook naar wat buiten de EU wordt uitgevoerd.

Aanbeveling 6: Voorzie in een Human rights due dilligence

De mogelijkheid tot voorafgaande machtiging biedt een dankbare ingang om het principe van human rights due diligence in de nieuwe regelgeving te integreren. Zie over deze materie het gedetailleerde rapport uit 2024 van IPIS (International Peace Information Service [IPIS](#)) [International Peace Information Service - IPIS](#)) en het Vlaams Vredesinstituut. We pleiten ervoor om deze kans aan te grijpen en om human rights due diligence bindend te maken voor alle soorten vergunningen (algemene, globale, individuele) en kenbaar te maken bij bedrijven.

Aanbeveling 7: Opnemen van een herevaluatie van lopende vergunningen als er “omstandigheden wijzigen”.

We missen een expliciete vermelding dat, als er omstandigheden wijzigen, een herevaluatie van de lopende vergunningen verplicht is. Het voorontwerp spreekt nu enkel over een schorsing. We merken op dat het VN-Wapenhandelsverdrag (art.7) aanbeveelt om een herevaluatie op te nemen. AANBEVELING: opnemen van een herevaluatie van lopende vergunningen als er omstandigheden wijzigen.